

Kulturdepartementet

Oslo, 31. august 2016

HØRINGSSVAR – FORSLAG TIL NY ÅNDSVERKLOV

Det vises til høringsbrev fra Kulturdepartementet med høringsnotat og forslag til ny åndsverklov. Herved oversendes Norsk Lektorlags høringssvar.

Norsk Lektorlags innspill i høringsarbeidet konsentrerer seg om høringsnotatets punkt 4. om nærstående rettigheter, da særlig forhold knyttet til utøverbegrepet og vederlagsrett, og punkt 5. som berører lektorenes undervisning.

Høringsnotatet punkt 4.2 om utøvende kunstners rettigheter - begrepet «utøvende kunstner»

Departementet mener det ikke er behov for lovendring for å klargjøre utøverbegrepet og gir uttrykk for en fortolkning som åpner for at musikalsk leder kan kategoriseres som utøvende kunstner. Departementets syn er at dette må bero på en konkret vurdering av om vedkommende har bidratt på innspillingen på en måte som kan betegnes som en utøverprestasjon, enten det er som en dirigent eller en annen «som gjennom sin kunst framfører åndsverk».

Norsk Lektorlag er ikke enig i departementets forståelse av loven når det gjelder hvorvidt musikalske ledere kan kategoriseres som utøvende kunstnere. Det er Norsk Lektorlag sitt syn at musikalsk leder skal kategoriseres som produsent, og at det må vurderes om de også har rettslig grunnlag som tilvirker.

Hvis dette opprettholdes mener vi at lovgiver bør gå lenger i å presisere begrepet «utøvende kunstner». Hva skal i så fall til for at en musikalsk leder gjennom sin kunst framfører åndsverk?

For ytterligere belysning av bakgrunnen for dette standpunktet gjengis her deler av en redegjørelse fra en orkesttermusiker i Oslo-Filharmonien (medlem av Norsk Lektorlag). Han er fiolinist og har gjennom sine 20 år i orkesteret vært med på en rekke innspillinger med Oslo-Filharmonien. I tillegg har han langt flere innspillinger bak seg som såkalt sessionsmusiker med forskjellige norske artister, registrert i Gramo med 170 album og 388 innspillinger.

Det er ingen tvil om at en musikalsk leder som produsent setter sitt preg på en innspilling. «*De er våre ekstra ører mens vi sitter i studio, og de styrer mye av rytme, intonasjon, frasering og uttrykk fra hvor de sitter. De leder oss igjennom det som skal spilles inn helt ned på detaljnivå - ikke ulikt det en dirigent gjør fra sitt podium under en innspilling eller frem til en konsert. Dette er det vi kaller instruksjonsdelen av prosessen. For en dirigent leder instruksjonen frem til en fremføring han/hun kan stå inne for, for en produsent leder instruksjonen frem til en innspilling han/hun kan stå inne for. Uten instruksjon blir ingen av delene bra, det sier seg selv. Akkurat som dårlig instruksjon = dårlig resultat og omvendt.*»

«Generelt kan man si at klassiske musikere foretrekker klikk i studio og at det fungerer klart best. Uten forkleinelse for noen produsent så misforstår vi ofte hva de mener når de forsøker å dirigere oss. De få gangene de dirigerer oss er det alltid ved første gangs gjennomspilling av notematerialet. Når opptakene begynner er produsenten tilbake ved miksebordet. Det er forøvrig ikke rart at vi ofte misforstår dem da direksjon er et veldig spesialisert fag som krever lang utdanning, samtidig som vi er veldig spesialiserte på å forstå en dirigent og "timen", les taimen, hans. Den største feilen en som ikke er dirigent gjør er å slå nøyaktig på slaget. Da er det for sent for oss som spiller. En dirigent vil derfor alltid ligge foran oss fordi han vet at han må antesipere for at vi skal spille på rett sted i "timen", altså rytmen. Dette er bare ett eksempel, jeg kan ikke gå inn på flere her nå; det blir for omfattende. Men det jeg derimot kan si er at jeg selv har ett års kordirigering som fag på Musikkonservatoriet i Trøndelag med meg i sekken, og de få gangene jeg har prøvd meg på å dirigere instrumentalister har jeg alltid kommet til samme og til dels ubehagelige erkjennelse: Dette kan jeg ikke. Naturlig nok, for det er en egen vitenskap og et enormt stort fag hvis man skal sette seg inn i det, og ikke ligger det for alle heller.»

«Det ble på seminaret om rollekode C i september 2015 nevnt at en dirigent ikke spiller når han står på podiet. Det er ikke korrekt. Akkurat som at det ikke blir lyd hvis jeg ikke stryker buen over strengene mine, blir det heller ikke lyd før dirigenten hever taktstokken og setter i gang. Mitt instrument er min lille fiolin, dirigentens er kanskje verdens største, orkesteret. Det er det han spiller på.»

«Det ble også nevnt at dirigenten og produsentens rolle er den samme. Dette er heller ikke korrekt, og det er jeg ganske sikker på at produsentene er helt enige i. Når en dirigent henger over deg, vill i blikket og får deg til å hente ut krefter du ikke visste du hadde igjen etter en times sammenhengende spilling, er det et godt stykke unna å få mer instruksjon etter et opptak og så ta det en eller ti ganger til, og for meg ligger kjernen av problematikken her. En dirigent spiller på meg, og jeg spiller på og med ham/henne.»

Høringsnotatet punkt 4.4 om vederlag for offentlig fremføring av lydopptak

Norsk Lektorlag støtter forslaget i punkt 4.4.4 om vederlagsrett for tilgjengeliggjøring som gjelder offentlig overføring. Vi er enig i at de som er berettiget til vederlag skal kunne samtykke til fri bruk, og at slikt samtykke vil være bindende også for godkjent innkrevings- og fordelingsorganisasjon.

Det er positivt at det samtidig avklares at dersom vederlag skal kreves, kan dette bare skje gjennom godkjent organisasjon og at det dermed ikke er adgang til å benytte alternativ klarering, for eksempel bruk mot betaling av såkalt «lisensfri» musikk.

Høringsnotatet punkt 5.5 om avgrensninger av eneretten til undervisningsformål

Norsk Lektorlag slutter seg til departementets forslag.

Høringsnotatet punkt 5.13 om samleverk i undervisning

Norsk Lektorlag støtter Kulturdepartementets vurdering mht. videreføring av bestemmelsen, gitt EU-kommisjonens bebudede gjennomgang av relevante problemstillinger knyttet til samleverk i undervisning.

Samleverkbestemmelsen bør omfatte digitale antologier og andre digitale læremidler på samme måte som den i dag gjelder papirbøker. Det vil være naturlig å avvente EUs regelverk på området før man gjør detaljerte endringer i det norske lovverket.

En problemstilling som muligens er relevant for dette punktet, er manglende digital tilgang til eksamensoppgaver på nett. Utdanningsdirektoratet legger ut alle eksamensoppgaver digitalt etter at eksamen er gjennomført. Gamle eksamensoppgaver brukes aktivt i undervisningen gjennom hele året som en viktig del av opplæringen. I og med at elevene i videregående skole stort sett har egen PC, blir eksamensoppgavene ikke kopiert opp på papir. I en del fag, for eksempel norsk, engelsk og fremmedspråk, inneholder eksamensoppgavene skjønnlitterære tekster m.m. som direktoratet av hensyn til åndsverkloven ikke kan gjøre tilgjengelig digitalt. Det fører til mye ekstra arbeid for lærerne, som må skanne disse manuelt. Dersom man kunne la tvangslisensdirektivet gjelde her, ville det bety at en av tidstyvene i skolen forsvinner.

Høringsnotatet punkt 6.8 om overgang av opphavsrett i ansettelsesforhold

Norsk Lektorlag slutter seg til departementets forslag.

Med hilsen

Rita Helgesen
Leder av Norsk Lektorlag